

GEEN HERSTEL ZONDER HET FUNDAMENT VAN EEN STERKE RECHTSSTAAT

Na de ongekende naoorlogse crisis die corona heeft veroorzaakt, staat de Kabinetsformatie volledig in het teken van herstel. De economie moet worden versterkt, de sociale verhoudingen gerepareerd en verbeterd en tegelijkertijd moet ons land gereed worden gemaakt voor de toekomst: er zijn woningen, nieuwe wegen en openbaar vervoer nodig, (energie)transitie, innovatie en onderwijs en zorg voor onze jeugd zijn de sleutelbegrippen bij grote investeringen.

Wij doen een dringend beroep op de onderhandelende partijen om daarbij het fundament van onze moderne, beschaafde samenleving niet te negeren: de rechtsstaat.

Herstel van ons sociaal-maatschappelijke welzijn en van onze economie moet gestut worden door stabiele en goed onderhouden rechtsstatelijke instituties. Vertrouwen in de overheid begint met het waarborgen van de veiligheid van mensen, met het aanpakken van misstanden en strafbare feiten, met rechtszekerheid en rechtsbescherming en een open toegang tot de rechter en tot rechtsbijstand. Degelijke financiering van die rechtsstatelijke instituties is een absolute noodzaak. Als investeringen uitblijven, kan misdaad minder effectief worden bestreden. Criminelen pakken meer ruimte, onze fysieke en digitale samenleving raakt verder ontwricht en onze jongeren worden vaker verleid of gedwongen om te kiezen voor een criminele carrière.

WAT IS ER AAN DE HAND?

Veel voorkomende criminaliteit daalt sinds enige tijd licht. Aan de andere kant zien we een 13-jarige jongen op een dodenlijst staan. Op klaarlichte dag is in een woonwijk een advocaat vermoord. Er zijn officieren van justitie die permanent worden beveiligd om hun werk te kunnen doen. In sommige wijken staat praten met de politie gelijk aan verraad. Xtc-pillen worden net zo snel aan huis afgeleverd als een maaltijd. Er ontstaat een parallelle samenleving waarin corruptie, witwassen en extreem geweld normaal lijken. Ondernijning kent inmiddels ook een digitale variant. Tijdens de coronapandemie heeft de rijke digitale infrastructuur van Nederland zijn meerwaarde getoond maar ook laten zien hoe kwetsbaar deze is voor criminele activiteiten. Cybercrime komt onze wijken in met whatsappfraude en online babbeltrucs. Het kraken van telefoonprovider Encrochat waardoor miljoenen chatberichten van criminelen zichtbaar werden, is een groot succes. Uit deze hack volgen veel grote rechtszaken en doorbraken in lopende onderzoeken. Dit geeft inzicht in criminele netwerken, maar tegelijkertijd vergt dit ook aanhoudende inzet van onze strafrecht- en ketenpartners. Nieuwe en oude uitdagingen trekken een grote wissel op onze organisaties. De aanwezigheid van politie in wijken staat onder druk, zaken blijven liggen en de rechtbanken en (sociale) advocatuur hebben hun handen meer dan vol aan de hoeveelheid en complexiteit van voorliggende zaken.

Ter illustratie

Alleen al in de eerste vier maanden van dit jaar heeft de politie 212.000 overuren gemaakt, 1500 demonstraties moeten begeleiden en 95.000 corona-gerelateerde boetes uitgedeeld. Deze aantallen zijn voor de politie ongekend groot maar werken ook door in de gehele strafrechtketen. De zogeheten avondklokrellen kostten de politie gedurende vier dagen 88.000 overuren; 13 weken lang was het OM bezig de daaruit voortvloeiende zaken aan te pakken wat leidde tot 15 extra politierechterzittingen; 150 zaken zijn door de rechter behandeld.

WAT IS ER NODIG?

Voor een goed functionerende rechtsstaat is meerjarige stabiele financiering nodig. In de komende kabinetsperiode zijn alleen al voor de basisteams, specialistische opsporing en digitalisering zo'n 1500 politiemensen extra nodig (tot 2030 nog eens 2800), 245 OM-medewerkers en 270 rechters. Daarbij is ook van belang dat straffen voortvarend ten uitvoer kunnen worden gelegd en organisaties als Reclassering Nederland en Slachtofferhulp Nederland voldoende zijn toegerust om hun belangrijke werk te doen. Alleen dan kunnen onze organisaties goed verankerd zijn in de wijken, kan er in de gehele strafrechtketen efficiënt worden samengewerkt en kunnen wij ons bijvoorbeeld wapenen tegen cybercrime. Om ook daar een factor van belang te blijven, moeten we de komende jaren investeren in innovatie en in toekomstbestendige systemen in de gehele strafrechtketen. Net zo belangrijk is het dat het recht zijn loop heeft voor hen die met mogelijke vervolging en veroordeling worden geconfronteerd. Dat vraagt een goede toegang tot rechters en sociale advocatuur.

De rechtsstaat vergt dringend onderhoud, anders wordt het fundament van onze samenleving kwetsbaar. Daarnaast is een structurele dialoog tussen de wetgevende, uitvoerende en rechtsprekende machten nodig om te signaleren waar wetgeving knelt of zorgt voor ongekende hardheid. Recente parlementaire moties (Rosenmöller c.s.¹ en Van Nispen²) en daarop gebaseerd onderzoek onderstrepen het belang van robuuste financiering en noodzakelijke, forse investeringen in de rechtsstaat, in het bijzonder de strafrechtketen.

Als samenwerkende, rechtsstatelijke organisaties hebben wij de plannen gereed en vragen wij de onderhandelende partijen dringend om de noodzaak van investeringen te erkennen. En er zich daarbij rekenschap van te geven dat de politie niet zonder het OM kan en het OM niet zonder de Rechtspraak en rechtsbijstand kan. Om de belofte van een eerlijke en rechtvaardige samenleving te realiseren is een structureel bedrag van 1,3 miljard euro³ nodig. Hiermee kunnen de politie en de organisaties in de strafrechtketen noodzakelijk groot onderhoud doen.

Onze samenleving vraagt hier niet alleen om, maar is het ook waard. Graag zijn wij te allen tijde tot een onderhoud met de partijen bereid,

Gerrit van der Burg, *voorzitter College van procureurs-generaal Openbaar Ministerie*

Henk van Essen, *Korpschef Politie Nederland*

Femke Halsema, *voorzitter Regioburgemeesters*

Frans Knüppe, *Algemeen Deken Nederlandse Orde van Advocaten*

Henk Naves, *voorzitter Raad voor de rechtspraak*

---

¹ Rosemüller c.s. kamerstuknummer 35300C voorgesteld 29 oktober 2019, opgevolgd door eindrapport WODC aan de Eerste Kamer gestuurd op 30 april 2021.

² Van Nispen kamerstuknummer 35564-14 voorgesteld 27 mei 2021.

³ Zie bijlage voor onderbouwing.